

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

اللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَعَجَلْ فَرَجَهُمْ

دانش فنی تخصصی

رشته الکترونیک

گروه برق و رایانه

شاخه فنی و حرفه‌ای

پایه دوازدهم دوره دوم متوسطه

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

دانش فنی تخصصی (رشته الکترونیک) - ۲۱۲۲۷۵

سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

دفتر تألیف کتاب‌های درسی فنی و حرفه‌ای و کارداش

سید محمود صموئی، شهرام نصیری سوادکوهی، رسول ملک محمد، محمود شبانی، احمد توکلی و
مناگودرزی (اعضای شورای برنامه‌ریزی)

رضافاتحی (پودمان^۲)، رسول ملک محمد، احمد توکلی (پودمان^۳)، سید محمود صموئی، شهرام نصیری سوادکوهی
و محمود شبانی (پودمان‌های ۱، ۴، ۳، ۲، ۰) (اعضای گروه تألیف)

اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی

مجید ذاکری یونسی (مدیر هنری) - مجتبی احمدی (صفحه‌آرا) - مریم کیوان (طراح جلد) - محمود
شوشتاری، شهرام نصیری سوادکوهی و محمود شبانی (رسم و عکاس)

تهران: خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی) تلفن: ۹۱۶۱-۹۸۸۳۱

دورنگار: ۸۸۳۰۹۲۶۶، کد پستی: ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹، وب سایت: www.irttextbook.ir و www.chap.sch.ir

شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران: تهران - کیلومتر ۱۷ جاده مخصوص کرج - خیابان ۶۱ (داروپخش)

تلفن: ۰۵-۴۴۹۸۵۱۶۱، دورنگار: ۰۵-۴۴۹۸۵۱۶۰، صندوق پستی: ۳۷۵۱۵

شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران «سهامی خاص»

چاپ سوم ۱۳۹۹ سال انتشار و نوبت چاپ:

نام کتاب:

پدیدآورنده:

مدیریت برنامه‌ریزی درسی و تألیف:

شناسه افزوده برنامه‌ریزی و تألیف:

مدیریت آماده‌سازی هنری:

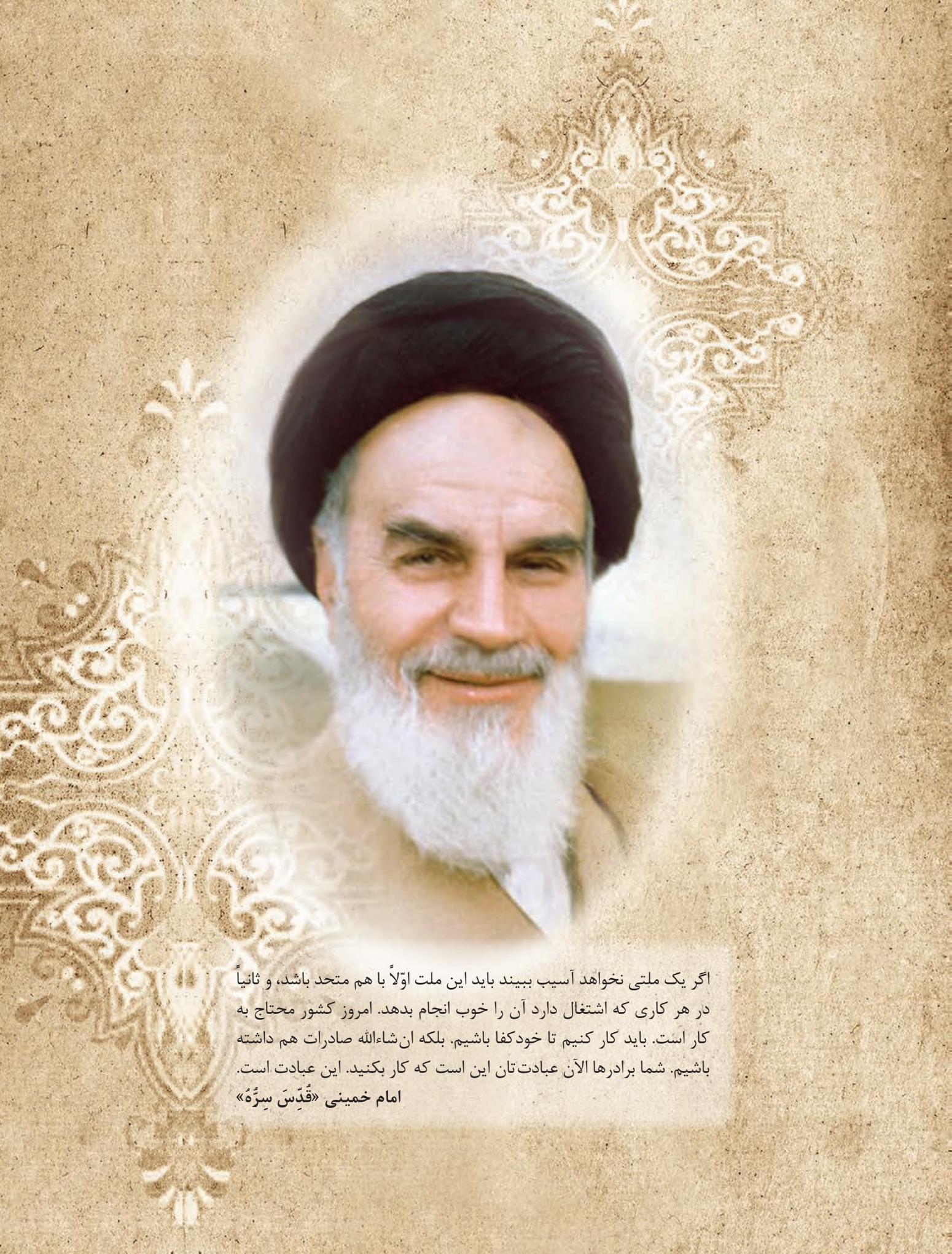
شناسه افزوده آماده‌سازی:

نشانی سازمان:

ناشر:

چاپخانه:

کلیه حقوق مادی و معنوی این کتاب متعلق به سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت
آموزش و پرورش است و هرگونه استفاده از کتاب و اجزای آن به صورت چاپی و الکترونیکی و
ارائه در پایگاه‌های مجازی، نمایش، اقتباس، تلحیص، تبدیل، ترجمه، عکس برداری، نقاشی،
تهیه فیلم و تکثیر به هر شکل و نوع بدون کسب مجوز از این سازمان ممنوع است و متخلفان
تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

اگر یک ملتی نخواهد آسیب ببیند باید این ملت اوّلاً با هم متحد باشد، و ثانیاً در هر کاری که اشتغال دارد آن را خوب انجام بدهد. امروز کشور محتاج به کار است. باید کار کنیم تا خودکفا باشیم. بلکه ان شاء الله صادرات هم داشته باشیم. شما برادرها الان عبادت تان این است که کار بکنید. این عبادت است.
امام خمینی «قدس سرہ»

فهرست

پودمان ۱- کسب اطلاعات فنی

واحد یادگیری ۱: کسب شایستگی در برنامه‌نویسی به زبان C
واحد یادگیری ۲: کسب شایستگی در ترجمه متون
واحد یادگیری ۳: کسب شایستگی در طراحی الگوریتم

۷۷	الکترونیکی	۱۲	ساده فنی و راهنمای کاربر دستگاه‌های الکترونیکی
۷۷	برنامه‌نویسی برای مدارهای الکترونیکی با LED	۱۳	تشریح قوانین حاکم بر ترجمه متون فنی انگلیسی
۸۰	استفاده از کلید (KEY)	۲۰	تحلیل یک متن فنی ساده به زبان فارسی
۸۱	راهندازی LED	۲۱	خواندن و ترجمه متن فنی الکترونیکی ساده به زبان انگلیسی
۸۶	صفحه کلید	۳۲	ارزشیابی واحد یادگیری یک
۹۰	(Analog to Digital Converter) ADC	۳۳	واحد یادگیری ۲: کسب شایستگی در استخراج و ترجمه
۹۷	ارزشیابی واحد یادگیری چهار	۳۴	قسمت‌هایی از برگه‌های اطلاعات قطعات الکترونیکی

پودمان ۲- تحلیل مدارهای دیجیتال

۱۰۰	جبر بول و نقشه کارنو	۳۵	ترجمه بخشی از راهنمای کاربرد یک دستگاه
۱۰۰	یادآوری گیت‌های منطقی	۴۱	ترجمه بخشی از برگه اطلاعات قطعات الکترونیکی
۱۰۳	قوانین جبر بول (Boolean Algebra)	۵۰	ارزشیابی واحد یادگیری دو
۱۰۹	قانون دمورگان	۳۳	انواع متون فنی و کاربرد آنها
۱۱۱	مین‌ترم یک تابع (Minterm)	۳۴	ترجمه بخشی از راهنمای کاربرد آنها
۱۱۲	پیاده‌سازی توابع منطقی با استفاده از نقشه کارنو	۳۳	ترجمه بخشی از برگه اطلاعات قطعات الکترونیکی
۱۱۴	استخراج ساده‌ترین شکل تابع منطقی از نقشه کارنو	۳۵	ترجمه بخشی از برگه اطلاعات قطعات الکترونیکی
۱۱۵	نقشه کارنو با سه متغیر	۴۱	ارزشیابی واحد یادگیری دو
۱۲۰	ارزشیابی واحد یادگیری پنج	۵۰	ارزشیابی واحد یادگیری یک
۱۲۱	واحد یادگیری ۶: کسب شایستگی در طراحی مدارهای دیجیتالی و اجرای توابع آن	۳۴	ارزشیابی واحد یادگیری یک
۱۲۱	طراحی مدارهای ترکیبی	۳۵	ارزشیابی واحد یادگیری یک
۱۲۲	طراحی مدار ترکیبی با دکندر (رمزگشای Decoder)	۴۱	ارزشیابی واحد یادگیری دو
۱۲۶	طراحی مدار ترکیبی با مالتی‌پلکسر (Multiplexer)	۵۰	ارزشیابی واحد یادگیری یک

پودمان ۲- برنامه‌نویسی به زبان C

۵۲	فلوچارت) مدار پروژه ساده الکترونیکی	۶۱	نوشتندۀ اعداد در مبنای مختلف در زبان C
۵۳	طراحی الگوریتم (رونده) برنامه	۶۲	عملگرهای (Operators)
۵۷	یادآوری ساختار برنامه‌نویسی به زبان C	۶۳	دستور شرطی if
۶۱	نوشتندۀ اعداد در مبنای مختلف در زبان C	۶۸	دستور if_else
۶۳	عملگرهای (Operators)	۷۰	حلقه (Loop)
۶۸	دستور شرطی if	۷۲	تابع (Function)
۶۹	دستور if_else	۷۶	ارزشیابی واحد یادگیری سه

۱۸۱	تطابق در مدارهای تقویت‌کننده	۱۲۸	شرح عملکرد انواع حافظه
۱۸۴	ارزشیابی واحد یادگیری هشت	۱۳۲	شیفت‌رجیسترها (Shift Registers)
	پودمان ۵-محاسبه مقادیر AC در مدارهای الکترونیکی	۱۳۴	شمارنده‌ها (Counters)
	واحد یادگیری ۹: کسب شایستگی در تحلیل انواع	۱۳۷	مبدل‌های دیجیتال به آنالوگ
	فیلترها، نوسان‌سازها و انجام محاسبات ساده مدارهای	۱۴۲	(Digital to Analog Converter)
۱۸۶	تکفاز و سه‌فاز		ارزشیابی واحد یادگیری شش
۱۸۷	یادآوری عملکرد راکتانس سلفی و خازنی در مدار AC		پودمان ۴-محاسبات DC در مدارهای الکترونیکی
۱۸۷	روش‌های حل مدارهای جریان متناوب	۱۴۴	واحد یادگیری ۷: کسب شایستگی در به کارگیری قوانین
۱۸۸	مدار RL	۱۴۵	کیرشهف در تحلیل و محاسبات مدارهای الکترونیکی
۱۹۲	مدار RC	۱۴۸	روش‌های حل مدارهای مقاومتی یک حلقه‌ای
۱۹۵	مدار LC	۱۵۲	حل مسائل مدارهای دیودی با روش حلقه‌ای
۱۹۷	مدار RLC سری	۱۵۶	روش‌های حل مدارهای مقاومتی دو حلقه‌ای
۲۰۲	حل مدارهای جریان متناوب با استفاده از اعداد مختلط	۱۵۸	روش‌های تحلیل و محاسبات مدارهای ترانزیستوری
۲۱۴	ترشیح مدار تکفاز و سه‌فاز و محاسبه کمیت‌های آن	۱۶۰	بایاس با مدار تقسیم‌کننده ولتاژ مقاومتی
۲۲۱	ارزشیابی واحد یادگیری نه	۱۶۵	تقویت‌کننده دو طبقه با کوپلاز خازنی
	واحد یادگیری ۱۰: کسب شایستگی در تحلیل مدار		ارزشیابی واحد یادگیری هفت
۲۲۲	معادل AC تقویت‌کننده‌های یک‌طبقه و دو طبقه		واحد یادگیری ۸: کسب شایستگی در به کارگیری
۲۲۲	محاسبات AC در مدارهای الکترونیکی		قوانین تونن و نورتن و تبدیلات مربوطه و تطابق در
۲۲۷	فیدبک در تقویت‌کننده‌ها	۱۶۶	مدارهای الکترونیکی ساده
۲۳۶	تقویت‌کننده‌های چندطبقه	۱۶۷	تبدیلات تونن و نورتن مدارهای الکتریکی
۲۳۹	کاربرد فیلتر و تقویت‌کننده‌ها در نوسان‌سازها	۱۷۳	محاسبه مدار معادل تونن تقویت‌کننده ترانزیستوری
۲۴۶	ارزشیابی واحد یادگیری ده	۱۷۶	تحلیل مدارهای الکتریکی به روش نورتن
۲۴۷	منابع	۱۷۶	ترانزیستور به عنوان منبع جریان
		۱۷۹	تبديل منابع ولتاژ و جریان به یکدیگر

سخنی با هنرجویان عزیز

شرایط در حال تغییر دنیای کار در مشاغل گوناگون، توسعه فناوری‌ها و تحقق توسعه پایدار، ما را بر آن داشت تا برنامه‌های درسی و محتوای کتاب‌های درسی را در ادامه تغییرات پایه‌های قبلی براساس نیاز کشور و مطابق با رویکرد سند تحول بنیادین آموزش و پژوهش و برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران در نظام جدید آموزشی بازطراحی و تألیف کنیم. مهم‌ترین تغییر در کتاب‌های درسی تغییر رویکرد آموزشی، آموزش و ارزشیابی مبتنی بر شایستگی است. شایستگی، توانایی انجام کار در محیط واقعی بر اساس استاندارد عملکرد تعریف شده است. توانایی شامل، مهارت و نگرش می‌شود. در رشته تحصیلی حرفه‌ای شما، چهار دسته شایستگی در نظر گرفته شده است:

- ۱- شایستگی‌های فنی برای جذب در بازار کار مانند نصب، راهاندازی، سرویس و تعمیر لوازم الکترونیکی و الکترونیکی، خانگی، اداری، تجاری و صنعتی
 - ۲- شایستگی‌های غیرفنی برای پیشرفت و موفقیت در آینده مانند مسئولیت‌پذیری، نوآوری و مصرف بهینه انرژی در راستای تربیت شهروند متعدد و مسئول
 - ۳- شایستگی‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات مانند کار با نرم‌افزارها و انواع شبیه‌سازها
 - ۴- شایستگی‌های مربوط به یادگیری مدام‌العمر مانند کسب اطلاعات از منابع دیگر بر این اساس دفتر تألیف کتاب‌های درسی فنی و حرفه‌ای و کاردانش با توجه به اسناد بالادستی و با مشارکت متخصصان برنامه‌ریزی درسی فنی و حرفه‌ای و خبرگان دنیای کار مجموعه اسناد برنامه درسی رشته‌های ساخه فنی و حرفه‌ای را تدوین نموده، که مرجع اصلی و راهنمای تألیف برای هر یک از کتاب‌های درسی در هر رشته است.
- درس دانش فنی تخصصی، از خوشه دروس شایستگی‌های فنی است که ویژه رشته الکترونیک برای پایه ۱۲ تألیف شده است. کسب شایستگی‌های فنی و غیرفنی در این کتاب برای موفقیت آینده شغلی و گسترش آن بر اساس جدول توسعه حرفه‌ای بسیار ضروری است. هنرجویان عزیز سعی نمایید؛ تمام شایستگی‌های آموزش داده شده در این کتاب را کسب و در فرایند ارزشیابی به اثبات رسانید.
- این کتاب نیز شامل پنج پودمان است. هنرجویان عزیز پس از طی فرایند یاددهی - یادگیری هر پودمان می‌توانند شایستگی‌های مربوط به آن را کسب کنند. در پودمان

«کسب اطلاعات فنی» هدف توسعه شایستگی‌های حرفه‌ای شما بعد از اتمام دوره تحصیلی در مقطع کنونی است تا بتوانید با درک مطالب از منابع غیرفارسی در راستای یادگیری در تمام طول عمر گام بردارید و در دنیای متغیر و متتحول کار و فناوری اطلاعات خود را به روزرسانی کنید. هنرآموز محترم شما مانند سایر دروس این خوش برای هر پودمان یک نمره در سامانه ثبت نمرات منظور می‌نماید. نمره قبولی در هر پودمان حداقل ۱۲ می‌باشد. در صورت احراز نشدن شایستگی پس از ارزشیابی اول، فرصت جبران و ارزشیابی مجدد تا آخر سال تحصیلی وجود دارد. در کارنامه شما این درس شامل ۵ پودمان درج شده که هر پودمان از دو بخش نمره مستمر و نمره شایستگی تشکیل می‌شود و چنانچه دریکی از پودمان‌ها نمره قبولی را کسب نکردید، لازم است در همان پودمان مورد ارزشیابی قرار گیرید. همچنین این درس دارای ضریب ۴ بوده و در معدل کل شما تأثیر می‌گذارد.

همچنین در کتاب همراه هنرجو واژگان پرکاربرد تخصصی در رشته تحصیلی - حرفه‌ای شما آورده شده است. کتاب همراه هنرجوی خود را هنگام آزمون و ارزشیابی حتماً همراه داشته باشید. در این درس نیز مانند سایر دروس اجزایی دیگر از بسته آموزشی در نظر گرفته شده است و شما می‌توانید با مراجعه به وبگاه رشته خود با نشانی www.tvoccd.oerp.ir از عناوین آنها مطلع شوید.

فعالیت‌های یادگیری در ارتباط با شایستگی‌های غیرفنی مانند مدیریت منابع، اخلاق حرفه‌ای، حفاظت از محیط‌زیست و شایستگی‌های یادگیری مادام‌العمر و فناوری اطلاعات و ارتباطات همراه با شایستگی‌های فنی طراحی و در کتاب درسی و بسته آموزشی ارائه شده است. شما هنرجویان عزیز کوشش نمایید این شایستگی‌ها را در کنار شایستگی‌های فنی آموزش ببینید، تجربه کنید و آنها را در انجام فعالیت‌های یادگیری به کار گیرید.

رعایت نکات ایمنی، بهداشتی و حفاظتی از اصول انجام کار است لذا توصیه‌های هنرآموز محترمان در ارتباط با رعایت مواردی که در کتاب آمده است را در انجام کارها جدی بگیرید. امیدواریم با تلاش و کوشش شما هنرجویان عزیز و هدایت هنرآموزان گرامی، گام‌های مؤثری در جهت سربلندی و استقلال کشور و پیشرفت اجتماعی و اقتصادی و تربیت جوانان شایسته و توانمند برای میهن اسلامی برداشته شود.

سخنی با هنرآموزان گرامی

در راستای تحقق اهداف سند تحول بنیادین آموزش و پژوهش و برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران و تغییرات سریع عصر فناوری و نیازهای متغیر جامعه بشری و دنیای کار و مشاغل، برنامه‌درسی رشته الکترونیک بازطراحی و بر اساس آن محتوای آموزشی نیز تألیف گردید. این کتاب و درس از خوشه دروس شایستگی‌های فنی می‌باشد که در سبد درسی هنرجویان برای سال دوازدهم تدوین و تألیف شده است و مانند سایر دروس شایستگی و کارگاهی دارای ۵ پودمان می‌باشد. کتاب دانش فنی تخصصی، مباحث نظری و تعمیک شده دروس کارگاهی و سایر شایستگی‌های رشته را تشکیل نمی‌دهد بلکه پیش‌نیازی برای شایستگی‌های لازم در سطوح بالاتر صلاحیت حرفه‌ای-تحصیلی می‌باشد. هدف کلی کتاب دانش فنی تخصصی، آماده‌سازی هنرجویان برای ورود به مقاطع تحصیلی بالاتر و تأمین نیازهای آنان در راستای محتوای دانش نظری است. یکی از پودمان‌های این کتاب با عنوان «کسب اطلاعات فنی» با هدف یادگیری مادام‌العمر و توسعه شایستگی‌های هنرجویان بعد از دنیای آموزش و ورود به بازار کار، سازماندهی محتوایی شده است. این امر با آموزش چگونگی استخراج اطلاعات فنی، مورد نیاز از متون فنی غیرفارسی و جداول، راهنمای ماشین‌آلات و تجهیزات صنعتی، دستگاه‌های اداری، خانگی و تجاری و درک مطالب آنها در راستای توسعه شایستگی‌های حرفه‌ای محقق خواهد شد. تدریس کتاب در کلاس درس به صورت تعاملی و با محوریت هنرآموز و هنرجوی فعال صورت می‌گیرد. به مانند سایر دروس، هنرآموزان گرامی باید برای هر پودمان یک نمره در سامانه ثبت نمرات برای هر هنرجو ثبت کنند. نمره قبولی در هر پودمان حداقل ۱۲ می‌باشد و نمره هر پودمان از دو بخش ارزشیابی پایانی و مستمر تشکیل می‌شود. این کتاب مانند سایر کتاب‌ها شامل بسته آموزشی تدارک دیده شده برای هنرجویان است. شما می‌توانید برای آشنایی بیشتر با اجزای بسته، روش‌های تدریس کتاب، شیوه ارزشیابی مبتنی بر شایستگی، مشکلات رایج در یادگیری محتوای کتاب، بودجه‌بندی زمانی، نکات آموزشی شایستگی‌های غیرفنی، آموزش ایمنی و بهداشت و دریافت راهنمای و پاسخ برخی از فعالیت‌های یادگیری و تمرین‌ها به کتاب راهنمای

هترآموز این درس مراجعه کنید. رعایت ایمنی و بهداشت، شایستگی‌های غیرفنی و سایر مراحل کلیدی بر اساس استاندارد عملکرد از ملزمومات کسب شایستگی‌های فنی و غیرفنی می‌باشد.

کتاب دانش فنی تخصصی شامل پودمان‌هایی به شرح زیر است:

پودمان اول: کسب اطلاعات فنی

پودمان دوم: برنامه‌نویسی به زبان C

پودمان سوم: تحلیل مدارهای دیجیتال

پودمان چهارم: محاسبه مقادیر DC در مدارهای الکترونیکی

پودمان پنجم: محاسبه مقادیر AC در مدارهای الکترونیکی

دفتر تألیف کتاب‌های درسی فنی و حرفه‌ای و کاردانش

